Lezen en Begrijpen: twee verschillende dingen

Hoe komt het dat de 'lees'prestaties van Nederlandse leerlingen gestaag blijven dalen op de PISA-toetsen? Hier gaat het al meteen mis, want PISA toetst geen leesvaardigheid, maar begrip/kennis.

Als we niet goed weten wat er nou feitelijk getoetst wordt, dan gaan we verkeerde oplossingen aandragen. Het grootste probleem bij de PISA-toets is dat 15-jarigen te weinig kennis hebben en niet dat ze niet kunnen lezen, want dat kunnen de meesten wel degelijk. Ik zal eerst even uitleggen wat lezen is.

Lezen is het decoderen van geschreven tekst.

Om een woord te kunnen lezen, moeten letters omgezet worden in klanken. Dat is makkelijk bij het woord BOT. De B is /b/, de O is /o/, en de T is /t/. Bij BOOT wordt het al wat lastiger, want de twee O's moeten nu als lange /o:/ worden uitgesproken en in BOUT wordt het helemaal vreemd, want de O wordt samen met U als /ouw/ uitgesproken. Kortom, om te lezen moet je de code van een taal ontcijferen. Als je eenmaal de regels van de Nederlandse spelling kent, is het niet meer zo moeilijk en kun je vrijwel alle woorden 'lezen'. Dat blijkt uit het feit dat iemand die kan lezen ook onzinwoorden, zoals 'flaad', 'trulneik' en 'clarens', kan decoderen.

Om de taak van de beginnende lezer nog eens te ervaren, decodeer dan in Kader 1 de cijfers en lees wat er staat.

Kader 1. *Code Kraken*

Onderstaande code kan gekraakt worden door de cijfers te vervangen door letters.

1232 345 46 7869410 92 72325

1 = d, 2 = e, 3 = z, 4 = i, 5 = n, 6 = s, 7 = l, 8 = a, 9 = t, 10 = g

Lezen ≠ begrijpen

Als dat wat gelezen wordt correct gedecodeerd is, betekent het dat de persoon kan lezen. De vraag of de 'lezer' de woorden en zinnen begrijpt, is van een andere orde en valt niet onder het begrip leesvaardigheid, maar onder (lees)begrip. Om een tekst te begrijpen is kunnen lezen (ofwel decoderen) een noodzakelijke doch niet voldoende voorwaarde. Kennis van het onderwerp van de tekst en weten wat de woorden betekenen zijn even noodzakelijk. Om dit te ervaren, raad ik aan om de twee tekstjes in Kader 2 te lezen. Zonder kennis kun je ze wel lezen, maar niet begrijpen.

Kader 2. *Ontbrekende Woordenschat en Achtergrondkennis*

Ontbrekende Woordenschat en Achtergrondkennis		Ontbrekende Achtergrondkennis[1]
De beschrijving van systemen door middel van een **golffunctie** betekent dat deeltjes zich, afhankelijk van de manier waarop ze worden waargenomen, soms als een deeltje in klassieke zin, maar soms als een **golfverschijnsel** gedragen. Zo kunnen bijvoorbeeld **elektronenbundels**, net als **lichtbundels**, **brekingsverschijnselen** en **interferentie** en **diffractie** vertonen. Andersom kan licht ook beschouwd worden als bestaande uit **kwanta**, die in het geval van licht **fotonen** genoemd worden.		Je hebt twee teams; één in het veld en één binnen. Elke man van het team dat 'binnen' is, gaat 'naar buiten' [om te slaan]. En als hij 'uit' is, komt hij weer 'binnen' en gaat de volgende man 'naar buiten' tot hij 'uit' is. Als ze allemaal 'uit' zijn, komt het team dat 'buiten' stond 'binnen', en het team dat 'binnen' was gaat 'naar buiten' om te proberen de mannen die 'binnen' komen 'uit' te krijgen.

[1] Dit zijn de regels van cricket.

PISA-toets = kennistoets

Het merendeel van de 15-jarigen kan voldoende lezen (decoderen), maar ze hebben te weinig kennis van dat wat ze lezen en ze kennen vaak de woorden niet. Het PISA-probleem is overigens vooral een probleem van leerlingen op het vmbo-basis en kader.

Dit betekent dus dat we niet moeten focussen op leesvaardigheid; die moet uiteraard op orde zijn. Als je niet kunt fietsen kun je immers geen fietstocht maken. Omdat de leerlingen wel kunnen fietsen, maar niet weten hoe ze een fietstocht moeten maken, moet er echt meer aandacht komen voor kennis. We weten uit recent wetenschappelijk onderzoek van prof. van Boxtel dat de kennis van leerlingen over aardrijkskunde en geschiedenis zeer beroerd is. Basisscholen voelen ook geen noodzaak om daar aandacht te besteden. De doorstroomtoets toetst immers alleen taal- en rekenvaardigheid en geen kennis.

Oordeel: PISA toetst kennis, *geen* leesvaardigheid

Oplossing: De doorstroomtoets toetst naast een aantal relevante vaardigheden ook kennis van aardrijkskunde, geschiedenis, biologie en techniek.

Stelling: Alleen wanneer kennis onderdeel vormt van de doorstroomtoets, zullen scholen aandacht besteden aan kennisoverdracht. Pas als dat gebeurt, garandeer ik dat de presaties van leerlingen op de PISA-toetsen zullen stijgen.